

the state of problem of training the manager of educational institution to administrative activity taking into account the gender principles is analyzed; the basic differences of the phenomenon «professional culture» taking into account the manager's sex are distinguished; the concept of manager's gender culture is formulated and the gender principles of forming this culture are indicated.

The gender principles of manager's professional culture forming represent the system of training that includes the mastery of the complex of knowledge about distinctions (biological, social, psychological and pedagogical), the gender dominant; the sociocultural and personal gender traditional stereotypes and means of their overcoming; the principles of gender equality and gender complementarity in modern organization. The professional educational content of the gender principles envisages the realization of the goal: to know and understand the content of the principle of gender equality; to be able to create the gender portrait of employees; to use scientific knowledge for creation of gender favorable microclimate; to realize the ideas and ideals of gender parity as a way to cultural self-development.

In conclusion the need for organization of a focused development of future managers' professional culture on gender principles in the process of their professional training through the creation of informative, creative atmosphere, the reproduction of mutual respect and tolerant relations between the genders is emphasized. Modern management technology requires a critical rethinking of the basic values in the direction of harmonization with feminine values: healthy conservatism, a reasonable compromise, the ability to open control, holistic perception of the employee together with his life circumstances.

Key words: *manager of educational institution, manager's professional culture, gender management, manager's gender culture, gender foundations of manager's culture forming.*

УДК 378.1.014.24

А. А. Сбруєва

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ВІДКРИТИЙ МЕТОД КООРДИНАЦІЇ: ІНОВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті схарактеризовано ключові елементи та суб'єкти використання відкритого методу координації як інноваційного механізму управління євроінтеграційними процесами у сфері вищої освіти. Окреслено спільні цілі європейської освітньої політики, що визначені Лісабонською угодою, та індикатори досягнень у рамках програм «Освіта і професійна підготовка 2010», «Освіта і професійна підготовка 2020». Виявлено інноваційні підходи до організації співпраці та взаємного навчання як елемента відкритого методу координації. З'ясовано особливості впливу доповідей Європейської Комісії та Ради Європи як інформаційно-аналітичного забезпечення відкритого методу координації на формування політичної волі до змін у європейській вищій освіті.

Ключові слова: *вища освіта, європейська інтеграція, Рада Європи, Європейська Комісія, відкритий метод координації, спільні цілі, індикатори, співпраця та взаємне навчання, доповідь.*

Постановка проблеми. Актуальність розгляду особливостей управління євроінтеграційними процесами у сфері вищої освіти зумовлена необхідністю формування в українській освітньої громади чіткого уявлення про

перспективи, які можуть очікувати її після вступу нашої держави до Євроунії. Підкреслимо, що приєднання України до Болонського процесу слугувало важливим кроком до європеїзації вітчизняної вищої освіти, проявом якої стало, передусім, запровадження європейських академічних ступенів, кредитно-трансферної системи навчання, національної рамки кваліфікацій; розвиток міжнародної мобільності студентів і викладачів тощо. Однак, ціла низка інтеграційних процесів, що реалізуються виключно у країнах-членах ЄС, залишався досі поза увагою вітчизняних педагогів-науковців. Зокрема доцільним вважаємо з'ясування змістових і процесуальних характеристик європеїзації освітньої політики на новому етапі її розвитку, особливостей взаємовідносин держав-членів ЄС та наднаціональних структур у сфері вищої освіти. Особливий інтерес викликають у цьому контексті інноваційні підходи до розвитку європейської вищої освіти, що набули розвитку в рамках програми «Education and Training 2020». В умовах підписання Україною угоди про асоціацію з ЄС, новації в цій сфері можуть бути поширені й на нашу державу. З огляду на наведені міркування вважаємо за доцільне висвітлення особливостей управління євроінтеграційними процесами у сфері вищої освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Джерельною базою для аналізу особливостей співпраці країн ЄС, що сформувалися впродовж останніх десятиліть у сфері вищої освіти, слугують як офіційні документи Євросоюзу, міжнародних організацій культурно-освітнього й соціально-економічного характеру, так і наукові розвідки представників широкого кола галузей знань.

Суттєва увага приділяється дослідниками механізмам розробки освітньої політики на наднаціональному, тобто загальноєвропейському, та національному рівнях. Зокрема, предметом спеціальних досліджень є проблеми перерозподілу повноважень між національним та наднаціональним рівнями влади (А. Амарал, Г. Де Боер, Й. Вітте, Ю. Ендерс, Е. Корбетт, К. Мусселін, Г. Нів [2], М. Вукасович [23], А. Горнітьцька [11] та ін.); оцінка результативності наднаціональної та національної освітньої політики (П. Маассен [17; 18], У. Тайхлер [22] та ін.); відмінності в національних стратегіях освітньої політики в контексті загальноєвропейських освітньо-політичних ініціатив (М. Галєвські [9], М. Квієк [16] та ін.); порівняльний аналіз реформ у сфері вищої освіти (М. Коган, М. Бауер, А. Блейклі, М. Хенкель [14]) та ін. Підкреслимо, що з огляду на тематичні особливості названих вище аспектів розгляду проблеми, вони є предметом міждисциплінарних досліджень та є доробком фахівців у галузі політології, соціології, економіки, філософії, історії, права, порівняльної педагогіки вищої школи. Аналіз теоретичних і

технологічних аспектів відкритого методу координації освітньо-політичних ініціатив у європейському регіоні є предметом дослідження таких науковців, як Н. Алексіаду, Д.Фінк-Гафнер та Б.Ланге [1], Е.Герітір [12], А. Горнітцка [10], Р. Драченберг [5], Р. Кайзер та Х. Пранг [13], С. Крьогер [15], К. Радаеллі [19], С. Реджент [20], М. Темтік [21] та ін. У вітчизняній педагогічній думці особливості застосування відкритого методу координації в управлінні євроінтеграційними процесами у сфері вищої освіти не були предметом спеціального дослідження.

Метою статті є: характеристика ключових елементів і суб'єктів використання відкритого методу координації як інноваційного механізму управління євроінтеграційними процесами у сфері вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Європейська спільнота має багаті традиції співробітництва в найважливіших сферах соціального та економічного життя. З підписанням у 1991 р. Маастрихтської угоди інтеграційні процеси в багатьох із них були легітимізовані. Однак співпраця у сфері освіти, зокрема вищої, завжди мала суттєві обмеження, що зумовлено низкою причин. По-перше, освіта, як і культура в цілому, усвідомлюється сучасним громадянським суспільством як вагомий чинник формування національної ідентичності, тому будь-які спроби «євроцентричних зазіхань» у цій сфері сприймаються національними громадами вкрай обережно. Саме небажанням втрати національної ідентичності пояснюють політологи провали у 1980-х рр. зусиль Європейської Комісії щодо активізації наднаціональної політики в досліджуваній сфері. По-друге, національні системи вищої освіти всіх європейських країн мають суттєву специфіку, характеризуються високим рівнем диверсифікації освітніх структур, що значно ускладнює спроби їх гармонізації в єдину європейську систему вищої освіти. По-третє, обмеження накладає сам текст Маастрихтської угоди, відповідно до статей якого (ст. 149, 150) повноваження ЄС у сфері освіти будуються за принципом субсидіарності, освітньо-політичні ініціативи не мають легітимного характеру на наднаціональному рівні. Нарешті, по-четверте, протягом тривалого часу була відсутня політична воля до здійснення євроінтеграційних зусиль у сфері вищої освіти, підкріплена переконливими економічними аргументами. Ретроспективний аналіз розвитку європейської освітньої політики дає підстави для твердження, що до 2000-х рр. євроінтеграційної політичної волі явно бракувало, оскільки політикумом, науково-професійною громадою та суспільством у цілому не усвідомлювалося повною мірою значення вищої освіти для розбудови конкурентоздатної економіки знань у загальноєвропейських масштабах.

Початком якісно нового етапу розвитку європейської освітньої політики стала розробка у 2000 р країнами-членами ЄС Лісабонської стратегії, у якій було поставлено за мету побудувати в регіоні до 2010 р. найбільш конкурентоздатну у сучасному глобалізованому світі економіку знань, що динамічно розвивається [8]. Вища освіта повинна була перетворитись у цьому контексті на світовий стандарт якості, що забезпечить країни ЄС якісною робочою силою та слугуватиме вагомою складовою європейської системи інноваційного розвитку. Аналіз цільових і змістових пріоритетів Лісабонської стратегії, а також наукових розвідок міжнародних експертів [2; 5; 10; 20] дозволяє констатувати, що саме переосмислення ролі вищої освіти в побудові економіки знань, її тісна прив'язка до вирішення проблем конкурентоздатності регіону спонукало національні уряди європейських країн до надання структурам ЄС мандату на гармонізацію національних систем вищої освіти в рамках підходів, визначених Маастрихтською угодою. Підкреслимо ще раз, що цією угодою визначено верховенство національних законодавств у освітній сфері, тому на наднаціональному рівні для координації зусиль держав можуть бути застосовані тільки інструменти «м'якої політики», що діють за принципом субсидіарності, тобто додатковості. У рамках Лісабонської угоди (ст. 37 та 38) таким інструментом був названий відкритий метод координації – ВМК (open method of coordination – ОМС), що отримав після 2000-го року широке застосування в різних сферах діяльності ЄС. Ключовими елементами застосування ВМК у сфері вищої освіти стали такі:

- визначення спільних цілей діяльності та співпраця в їх реалізації відповідно до узгодженої програми та графіку;
- організація співпраці та взаємного навчання партнерів із метою визначення кращих практик для подальшого поширення;
- контроль і моніторинг імплементації спільних програм за допомогою системи індикаторів та орієнтирів;
- укладання інформаційних і аналітичних доповідей відповідно до чітко визначених індикаторів та орієнтирів.

Далі схарактеризуємо названі вище ключові елементи ВМК, що застосовуються у європейській освітній політиці.

Спільні цілі країн ЄС щодо розвитку освіти в контексті Лісабонської стратегії було визначено в програмі «Освіта та професійна підготовка 2010» (Education & Training 2010 – ET 2010) у Стокгольмі у 2001 р. Партнери по співпраці окреслили провідні пріоритети, що становили спільний інтерес:

- підвищення якості та ефективності освітніх систем у країнах ЄС:

- забезпечення загального доступу до освіти;
- підвищення привабливості європейської освіти для студентів з інших регіонів світу [3].

У 2003 р. було визначено головні індикатори досягнення спільних цілей освітньої політики ЄС до 2010 р. Ними стали:

- зменшення щонайменше наполовину рівня відсіву учнів загальноосвітньої школи порівняно з 2000 роком та досягнення загальноєвропейського рівня відсіву не більше 10 % від загальної кількості учнів;
- зниження щонайменше наполовину гендерного дисбалансу випускників ВНЗ у галузі математики, природничих наук та ІКТ-технологій і забезпечення одночасно значного зростання загальної кількості випускників ВНЗ названих спеціальностей порівняно з 2000 роком;
- підвищення у країнах ЄС загального рівня освіченості населення. У середньому кількість громадян 25–64-річного віку, що здобуває щонайменше середню освіту, має досягти 80 %;
- скорочення щонайменше наполовину кількості учнів 15-річного віку, що мають низький рівень досягнень у галузі мовної, математичної та природничо-наукової грамотності;
- загальний обсяг дорослого працюючого населення, що бере участь у системі неперервної освіти, має досягти щонайменше 15 %.

Визначення названих вище індикаторів досягнень було доволі складною справою та потребувало, як свідчать експерти, шести засідань Ради з питань освіти ЄК для узгодження різних позицій національних держав із цього приводу. Протягом наступних років індикатори та орієнтири виміру досягнень у наднаціональних освітньо-політичних ініціативах продовжували бути предметом розгляду й удосконалення [5, 9].

Питання співпраці та взаємного навчання в межах програми ET 2010 стали предметом розгляду Європейської Комісії, починаючи з другої половини 2001 р. ЄК було сформовано дев'ять робочих груп, метою яких стало, по-перше, «визначення пріоритетних потреб і цілей співпраці, ознайомлення з існуючим прогресивним досвідом розвитку національних освітніх систем та укладення його реєстру, розробка попереднього переліку індикаторів моніторингу прогресу наднаціональних освітньо-політичних ініціатив і досягнення консенсусу щодо питань співпраці між усіма зацікавленими сторонами» [6]. По-друге, комісії зосередилися на обміні позитивним досвідом та його поширенні між експертними громадами. Суб'єктами міжнародного співробітництва на початкових етапах його

здійснення були виключно представники країн-членів ЄС та фахівці ЄК. Поступово до участі в роботі комісій були залучені представники країн-кандидатів до вступу в ЄС, а також широке коло партнерських організацій.

У 2004 р. представниками країн-учасниць програми було висловлено готовність до подальшого розвитку співробітництва та збагачення форм взаємного навчання. Результатом реалізації таких інтенцій стало запровадження ЄК нового етапу програми ET 2010 на засадах кластерного підходу, що передбачав залучення до взаємодії більш широкого кола суб'єктів, зокрема представників країн-членів ЄС, експертів ЄК і громадських організацій. Кластери перетворилися на платформи для обговорення й поширення інноваційного досвіду в кожній із конкретних спеціалізованих сфер, на яких вони спеціалізувалися.

Планування та організацію діяльності кластерів, координацію їх зусиль, контроль та аналіз результатів діяльності здійснювала Координаційна група програми ET 2010 (ETCG). Кращі національні практики, виявлені ETCG, ставали предметом аналізу в доповідях, що поширювалися для вивчення міжнародними фаховими громадами.

Доповіді, що укладаються фахівцями РЄ та ЄК і розповсюджувані від імені цих структур, передбачають, по-перше, щорічне інформування про результати досягнень країнами-членами Євроунії чітко визначених індикаторів, наведених нами вище; по-друге, щодворічний порівняльний аналіз прогресу країн у виконанні програми ET 2010. Ознайомлення з текстами щорічних (2004–2010) та щодворічних (2004, 2006, 2008, 2010) доповідей дозволяє констатувати наявність відмінних підходів до їх укладання: останні є більш аналітичними та прогностичними, подача матеріалу має більш систематизований та інтегрований характер. Відмінності пояснюються, безумовно, цільовим призначенням доповідей: перші слугують інформуванню широкого загалу, а другі – розробці середньо-термінових стратегій розвитку відповідної ланки освіти або освітньої системи в цілому.

Завершення програми ET 2010 дало можливість міжнародному загалу підвести певні підсумки. Оскільки найбільш об'єктивно можна оцінити досягнення цілей, що мають кількісний вимір, предметом аналізу стали показники за індикаторами, про які йшлося вище. Абсолютна більшість із них не була реалізована повною мірою. Можна говорити про успіх лише у збільшенні на 15 % порівняно з 2000 роком кількості випускників вишів із математики, природничих наук та ІКТ-технологій [6]. Недосягнення успіху в інших аспектах програми слугувало спонукою для продовження розбудови європейського освітнього простору в межах

програми – ЕТ 2020. Її розробники висловили прихильність до ідеї Європи знань, запропонувавши досягти цієї цілі шляхом гармонійного, сталого та інклюзивного розвитку регіону (smart, sustainable and inclusive growth). Провідними пріоритетами програми ЕТ 2020 було названо такі:

1. Реальний розвиток неперервної освіти та академічної мобільності.
2. Підвищення якості й ефективності освіти та професійної підготовки.
3. Сприяння прояву соціальної справедливості, рівності та активного громадянства.
4. Підвищення рівня творчості, інноваційності та підприємливості на всіх рівнях освіти та професійної підготовки [7].

Індикаторами досягнень у сфері освіти на наступні 10 років, згідно з рішенням, прийнятим ЄС у 2009 р., було визначено такі:

- щонайменше 95 % дітей від 4-річного віку до вступу в школу повинні відвідувати заклади дошкільної освіти;
- частка 15-річних школярів із незадовільним рівнем мовної, математичної та природничо-наукової грамотності повинна бути нижчою за 15 %;
- частка учнів, що передчасно переривають освіту та професійне навчання повинна бути нижчою за 10 %;
- щонайменше 40 % населення у віці 30–34 роки повинні мати вищу освіту;
- у середньому до 15 % дорослого населення (вікова група від 25 до 64 років) повинні бути долучені до системи неперервної освіти [4].

Важливим механізмом реалізації програми ЕТ 2020 був названий відкритий метод координації, що повинен діяти відповідно до таких принципів:

- забезпечення міжсекторального та транспарентного підходів до організації взаємодії і взаємонавчання партнерів у європейському просторі неперервної освіти;
- регулярний і системний характер моніторингу результатів взаємодії, що мають стійкий і зрозумілий характер;
- залучення до взаємодії всіх релевантних європейських агенцій, мереж і міжнародних організацій,
- розвиток крос-секторальної взаємодії між секторами вищої освіти, працевлаштування, підприємництва, соціальної політики, молодіжної політики та культури. Спрямованість такої взаємодії на досягнення

синергії у рамках трикутника знань між освітою дослідженнями та інноваціями;

- забезпечення тісного взаємозв'язку між процесами інноваційного розвитку вищої освіти, що здійснюються в рамках програми ЕТ 2020, Болонського процесу та Копенгагенського процесу;
- розвиток нових форм мережевої взаємодії як зі структурами в рамках ЄС, так і з іншими міжнародними інституціями й організаціями, що можуть бути корисними в досягненні поставлених цілей;
- розвиток політичного діалогу з країнами партнерами з метою залучення нових ідей і здійснення порівняльних досліджень у сфері вищої освіти [4].

Досвід попереднього етапу розвитку європейської освітньої політики (програми ЕТ 2010) дозволив європейським експертам чітко окреслити прийоми реалізації (working methods) ВМК на наступне десятиліття. Такими прийомами в рамках реалізації програми ЕТ 2020 повинні стати: поділ періоду дії програми на робочі цикли та визначення пріоритетів кожного циклу; конкретизація програм співпраці (визначення обов'язків партнерів щодо взаємного навчання, робочих графіків і запланованих результатів); підведення підсумків співробітництва у спільних доповідях РЄ та ЄК у кінці кожного циклу; моніторинг подальшого застосування здобутих результатів у практиці роботи систем вищої освіти країн-партнерів співробітництва.

Порівняльний аналіз ключових елементів ВМК, що застосовується у рамках реалізації програм ЕТ 2010 та ЕТ 2020 (спільні цілі, співпраця та взаємне навчання, індикатори, доповіді), дозволяє дійти висновку про суттєвий прогрес, досягнутий у розробці цієї інноваційної управлінської технології: цілі та індикатори досягнень набули значно більш конкретного та гнучкого характеру, відповідають інтересам і можливостям кожної країни-учасниці; співпраця характеризується більшою системністю та професіоналізмом; доповіді укладаються у більш прозорий спосіб; результати співпраці набувають зрозумілого та транспарентного характеру.

Важливим аспектом розгляду досліджуваної проблеми є аналіз особливостей взаємодії суб'єктів формування європейської освітньої політики (у даному контексті – суб'єктів реалізації ВМК) на наднаціональному та міжнаціональному рівнях. Головними суб'єктами цього процесу на наднаціональному рівні є Європейська Комісія та Рада Європи. У рамках такої констатації вважаємо за необхідне відзначити існування широкої дискусії фахівців щодо функцій, виконуваних цими наднаціональними структурами. Достатньо поширеною є точка зору, згідно з якою провідну роль у реалізації

функцій ВМК у сфері освіти відіграє РЕ, оскільки саме вона приймає рішення щодо визначення спільних цілей розвитку освітніх систем у європейському регіоні, індикаторів досягнень і результатів реформаційних ініціатив наднаціонального рівня. ЄК ж виконує лише допоміжну функцію, організаційно сприяючи країнам-членам у спільному навчанні [5, 12].

Згідно з іншою точкою зору роль ЄК у застосуванні ВМК у сфері освіти є значно більш вагомою, оскільки саме ця організація визначає ідеологічні підходи, що реалізуються через ВМК у європейській освітній політиці [1; 10]. Експерти-політологи стверджують, що європейська освітня політика має два домінуючих вектори: економічний і соціальний. Економічний вектор націлений на реалізацію намірів європейської спільноти щодо побудови глобально конкурентоздатної економіки (economic Europe). Соціальний вектор освітньої політики пов'язаний із ідеєю забезпечення загального доступу до якісної освіти, тобто запровадження стандартів соціальної Європи (social Europe) у всіх країнах-членах ЄС. Обидва вектори взаємно доповнюють один одного, відбувається їх гармонізація, хоча насправді, як стверджують деякі фахівці, у ЄК віддають перевагу економічним пріоритетам, що реалізуються на засадах неолібералізму та нового менеджеризму [1].

Головними суб'єктами впливу на європейську освітню політику на міжнаціональному рівні є уряди держав-членів Євроунії, що залучають до участі у співробітництві та взаємному навчанні широкі експертні громади. Тривалий досвід участі національних експертних громад у різних формах взаємного навчання дозволив фахівцям говорити про існування різних типів взаємодії та стилів навчання, що відображають попередньо існуючі в рамках ЄС міждержавні взаємини. На думку дослідниць Н. Алексіаду, Д. Фінк-Гафнер та Б. Ланге, упродовж першого десятиліття застосування ВМК у європейській освітній політиці мали місце чотири типи стилів взаємодії: «взаємний», «конкурентний», «поверховий» та «імперський» [1, 349–350]. Принципова характеристика того чи іншого національного стилю взаємодії залежить, передусім, від політичної та економічної позиції країни в рамках ЄС. Однак у кожному окремому аспекті взаємодії стиль може бути скоректованим залежно від актуальних потреб розвитку національної освітньої системи. Обсяг статті не дає змоги більш конкретного розгляду названих вище стилів взаємодії, що може бути цікавим для українських фахівців.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Характеристика ключових елементів і суб'єктів реалізації ВМК як механізму управління євроінтеграційними процесами у сфері вищої освіти (програми ET 2010/20) дає підставу для визначення інноваційних підходів, що є характерними для

нього. Такими підходами на рівні визначення спільних цілей є, передусім, поєднання інтересів економічного та соціального розвитку регіону (economic Europe and social Europe). Важливою тенденцією є врахування у процесі цілевизначення як інтересів регіону в цілому (суб'єктом ініціативи виступають наднаціональні структури), так і інтересів окремих країн. Відбувається зустрічний рух реформаційних ініціатив як «згори-вниз», так і «знизу-вгору».

На рівні визначення індикаторів досягнень позитивною тенденцією вважаємо врахування можливостей кожної країни-члена ЄС, тобто надання індикаторам гнучкого диференційованого характеру. Усе більшу роль у системі індикаторів досягнень посідає вища освіта, роль якої в забезпеченні конкурентоздатності Європи усвідомлюється суспільством як пріоритетна.

У розвитку співпраці та взаємного навчання новацією стало запровадження кластерного підходу, що передбачає залучення до взаємодії більшого кола суб'єктів, зокрема представників країн-членів ЄС, експертів ЄК і громадських організацій, що представляють інтереси всіх зацікавлених у якісній освіті сторін. Важливим вважаємо формування європейської експертної спільноти та європейських мереж у сфері вищої освіти, що стали чинником формування європейського простору досліджень проблем вищої освіти.

Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу розвитку європейської освітньої політики здійснюється через систему доповідей РЄ та ЄК, що слугують вагомим стимулом добровільного запровадження країнами-членами ЄС рекомендованих реформаційних перетворень. Аргументи щодо необхідності запровадження змін, побудовані на міжнародних порівняльних дослідженнях, формують політичну волю національних урядів до прийняття узгоджених рішень.

Подальші дослідження проблеми передбачають виявлення позитивних і негативних наслідків європеїзації освітньої політики для країн-членів ЄС, формулювання рекомендацій щодо участі України у процесах європейської інтеграції у сфері вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Alexiadou N. Education policy convergence through the open method of coordination: theoretical reflections and implementation in «old» and «new» national contexts / N. Alexiadou, D. Fink-Hafner, B. Lange // European Education Research Journal. – 2010. – Vol. 9, № 3. – P. 345–358.
2. Amaral A. European integration and the governance of higher education and research / A. Amaral, G. Neave, Ch. Musselin, P. Maasen. – Dordrecht : Springer, 2009. – 309 p.
3. Council of the European Union. Report from the Education Council to the European Council «The concrete future objectives of education and training systems», 2001. – 5680/01

EDUC 18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

www.consilium.europa.eu/.../05980.en1.html.

4. Council of the European Union. Council Conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020) // Official Journal of the European Union, of 28.5.2009. – P. 2–10.

5. Drachenberg R. The Open method of coordination in European Education and Training Policy: New forms of integration through soft policy-making / R. Drachenberg. – Institute of European Studies, Brussels. – 2008. – 30 p.

6. European Commission. Education and training 2010: The success of the Lisbon strategy hinges on urgent reforms. Joint interim report of the Council and the Commission on the implementation of the detailed work programme on the follow-up of the objectives of education and training systems in Europe. – Brussels, 2004. – 42 p.

7. European Commission. Progress Towards the Common European Objectives in Education and Training: Indicators and Benchmarks 2010/2011 // Commission staff working document, 2011. – 192 p.

8. European Council. Presidency conclusions Lisbon European Council, 23 and 24 March 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm.

9. Galevski M. The EU 2020 Higher Education Attainment target: a critical assessment with a focus on a case of Macedonia / M. Galevski // EIHER-WBC Working Paper Series. – Working Paper № 2013-2, March 2013. – 28 p.

10. Gornitzka A. The Open Method of Coordination as practice - A watershed in European education policy? / A. Gornitzka // ARENA Working Papers – 2006. – № 16. – P. 1–58.

11. Gornitzka A. Reform and Change in Higher Education. Analysing Policy Implementation / A. Gornitzka, M. Kogan and A. Amaral eds. – Dordrecht : Springer, 2007. – 380 p.

12. Heritier A. New modes of governance in Europe: policy making without legislating? / A. Heritier (eds) // Common Goods: Reinventing European and International Governance. – Boulder, CO : Rowman and Littlefield, 2002. – P. 185–206.

13. Kaiser R. Managing diversity in a system of multi-level governance: The open method of coordination in innovation policy / R. Kaiser, H. Prange // Journal of European Public Policy. – 2004. – 11 (2). – P. 249–266.

14. Kogan M. Transforming Higher Education: A Comparative Study / M. Kogan, M. Bauer, I. Bleiklie, M. Henkel. – Dordrecht : Springer, 2006 – 240 p.

15. Kröger S. The Open Method of Coordination: Underconceptualisation, Overdetermination, De-politicisation and Beyond [Електронний варіант] / S. Kröger // What We Have Learnt: Advances, Pitfalls and Remaining Questions in OMC // Research, European Integration Online Papers(EIoP), Special Issue. – 2009. – № 1 (13), Art. 5. – Режим доступу : <http://eiop.or.at/eiop/texte/2009-005a.htm>.

16. Kwiek M. Changing Higher Education Policies: From the Deinstitutionalization to the Reinstitutionalization of the Research Mission in Polish Universities / M. Kwiek // Science and Public Policy. – Vol. 39, № 5. – P. 641–654.

17. Maassen P. Change dynamics and higher education reforms: effects in education, research, governance and academic profession / P. Maassen, M. Nerland, R. Pinheiro, B. Stensaker, A. Vabø, M. Vukasović // Effects of Higher Education Reforms: Change Dynamics. – Sense Publishers, 2012. – P. 1–20.

18. Maassen, P. The Knowledge Triangle, European Higher Education Policy Logics and Policy Implications / P. Maassen, B. Stensaker // Higher Education. – 2010. – Vol. 61, No. 6. – P. 757–769.

19. Radaelli C. M. Europeanization, policy learning, and new modes of governance / C. M. Radaelli // Journal of Comparative Policy Analysis. – 2008. – № 10 (3). – P. 239–254.
20. Regent S. The open method of coordination: a new supranational form of governance? / S. Regent // European Law Journal. – 2003. – № 9 (2). – P. 190–214.
21. Tamtik M. Rethinking the open method of coordination: mutual learning initiatives shaping the European research enterprise / M. Tamtik // Review of European and Russian Affairs. – 2012. – № 7 (2). – P. 3–21.
22. Teichler U. The Changing Patterns of the Higher Education Systems in Europe and the Future Tasks of Higher Education Research / U. Teichler // Higher Education Forward Look: Relations between Higher Education and Society. – Strasbourg : European Science Foundation, 2007. – P. 79–103.
23. Vukasović M. European Integration in Higher Education in the Western Balkan Countries / M. Vukasović // EIHER-WBC Working Paper Series. – Working Paper №. 1, October 2012. – 46 p.

РЕЗЮМЕ

Сбруева А. А. Открытый метод координации: инновационный механизм управления евроинтеграционными процессами в сфере высшего образования.

В статье охарактеризованы ключевые элементы и субъекты применения открытого метода координации как инновационного механизма управления евроинтеграционными процессами в сфере высшего образования. Определены общие цели европейской образовательной политики, задекларированные в Лиссабонском соглашении, индикаторы достижений, реализуемые в рамках программ «Образование и профессиональная подготовка 2010», «Образование и профессиональная подготовка 2020». Выявлены инновационные подходы к организации сотрудничества и взаимного обучения как элемента открытого метода координации. Выяснены особенности влияния докладов Европейской Комиссии и Совета Европы как информационно-аналитического обеспечения открытого метода координации на формирование политической воли к изменениям в европейском высшем образовании.

Ключевые слова: высшее образование, европейская интеграция, Совет Европы, Европейская Комиссия, открытый метод координации, общие цели, индикаторы, сотрудничество и взаимное обучение, доклад.

SUMMARY

Sbruieva A. Open Method of Coordination: an innovative mechanism for governing the processes of European integration in the sphere of higher education.

The article is devoted to the analysis of the key elements and subjects of the Open Method of Coordination (OMC) as an innovative governance mechanism in the process of European higher education integration. The Lisbon Strategy objectives of the European education policy, indicators and benchmarks of the programs "Education & Training 2010", "Education & Training 2020" are characterized. Innovative approaches to peer learning as an element of the OMC are identified. The impact of information and analytical support for the OMC on the formation of the political will for change in European higher education is clarified.

It is proved that an important trend in the definition of common objectives of European education policy is the consideration of interests of the region as a whole and each country individually. The use of the OMC enabled oncoming traffic of reform initiatives: a combination of «top-down» (the Council of Europe and European Commission as subjects of initiatives) and «bottom-up» (initiated by individual countries). The indicators and benchmarks of the programme «Education and Training 2020» are proved to be flexible and differentiated according to the characteristics of each EU member state.

The peculiarities of the cooperation and peer learning, in particular the use of the cluster approach, which allows to attract to the interaction a wide range of stakeholders, especially representatives of political, educational and scientific communities of the EU Member States, the EC experts and non-governmental organizations are characterized.

It is determined that the information and analytical support of European education policy development through the system of CE and EC reports provides considerable incentive for voluntary implementation by the EU member states of education transformations recommended by the Council of Europe and European Commission. The CE and EC reports are international comparative studies that include serious arguments, form the political will of national governments to implement reforms on the basis of agreed solutions.

Key words: *higher education, European integration, the Council of Europe, European Commission open method of coordination, common objectives, indicators and benchmarks, cooperation and peer learning activities, report.*